

Självständigt arbete i krigsvetenskap

Författare: Ola Bengtsson OP 10-13 Försvarshögskolan	Kurs: Metod och självständigt arbete 18 högskolepoäng (1OP147)
Handledare: Jerker Widén	
Antal ord: 11404	
<p style="text-align: center;">Infanteriet - pånyttfött eller återanvänt?</p> <p style="text-align: center;"><i>En jämförelse av infanterireglemente under kalla kriget och idag</i></p> <p>Detta arbete syftar till att utreda hur svenska infanterireglementen har förändrats från det kalla krigets invasionsförsvar till dagens moderna insatsförsvar, men också påvisa likheter mellan dessa.</p> <p>Uppsatsen utgår från två reglementen, Infanterireglemente Skyttebataljon 1974 och Markstridsreglemente 6: Manöverbataljon Förhandsutgåva 4 2012, som jämförs med ett analytiskt ramverk konstruerad av utvecklade och operationaliserade delar av de sex grundläggande förmågorna.</p> <p>Uppsatsen visar att det föreligger skillnader i synen på nyttjande av indirekt metod för att besegra motståndaren, samt nyttjandet av uppdragstaktik. Likheter finns i form av beskrivningen av fördröjningsstrid och nyttjandet av indirekt eld.</p> <p><u>Nyckelord:</u> Infanteri, reglemente, MSR 6, InFR Skbat 1974</p>	

Infantry – born again or recycled?

A comparison of the regulations for the infantry during the Cold War and modern day

This essay aims at studying how Swedish infantry regulations have changed from the invasion-detering army of the Cold War to today's modern expeditional army, but also to show likenesses between these.

The essay is based upon two regulations, Infanterireglements Skyttebataljon 1974 and Markstridsreglemente 6: Manöverbataljon Förhandsutgåva 4 2012, which are compared with an analytical tool constructed from elaborated and operationalized parts of the six basic abilities.

The thesis shows that there is a difference concerning the use of indirect method in order to defeat the opponent, and also in the terms of mission tactics. Similarities can be found in the description delaying the opponent and the use of indirect fire.

Keywords: Infantry, regulations, MSR 6, InfR Skbat 1974

Innehåll

1 Inledning	4
1.1 Bakgrund och problemformulering	4
1.2 Syfte och frågeställningar.....	5
1.3 Avgränsningar	5
1.4 Tidigare forskning.....	6
1.5 Disposition	7
1.6 Nyckelbegrepp.....	7
2 Metod	10
2.1 Metodologisk utgångspunkt.....	10
2.2 Datasamling och källkritik	12
2.3 Analysram.....	13
2.3.1 Stridstekniska grunder.....	14
2.3.2 Ledning	16
3 Stridstekniska grunder	17
3.1 Verkan	17
3.2 Rörlighet.....	22
3.3 Jämförelse	24
4 Ledning.....	27
4.1 Uppdragstaktik.....	27
4.2 Jämförelse	30
5 Slutsatser och diskussion.....	31
5.1 Slutsatser	31
5.2 Diskussion och förslag till fortsatt forskning.....	34
6 Käll- och litteraturförteckning.....	36

1 Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Den svenska armén har utvecklats kraftigt de senaste 40 åren – från att ha varit en stor värnpliktsarmé med möjlighet att mobilisera uppemot 30 infanteribrigader, sex pansarbrigader, ett antal Norrlandsbrigader och därutöver ett antal stödförband och hemvärnsförband, alla med huvuduppgift att försvara landets suveränitet till att ha blivit en avsevärt mindre enhet om knappt 57000 man (enligt I014) med huvuduppgift att genomföra internationella insatser.¹

Under den här perioden har prioriteringar bland markförbandet skiftat fram och tillbaka, från att ha haft stor tyngdpunkt på infanteri och bestått av hela 20 infanteribrigader och fyra Norrlandsbrigader (infanteri) inför Försvarsbeslut 72² till en styrka bestående av sex enheter för mekaniserade förband, två enheter för jägarförband och två enheter för kustartilleriförband 2000.³ Efter 2010 har detta förändrats till att bestå av åtta manöverbataljoner och en jägarbataljon med enstaka stödförband, samt en förbandsreserv om fyra mekaniserade bataljoner som ska kunna mobiliseras tre år efter beslut.⁴

Under den här perioden utvecklades infanteriet från att vara hjulburet och strida till fots som huvudenheter i arméförbanden till att bli mekaniserat närskydd åt pansarförband och uppträda uppsuttet i egna, splitterskyddade fordon, och för att idag ha återgått till lätta förband som utvecklas emot den traditionella infanteristriden – striden till fots utan understöd av fordon.⁵

Det har som synes skett en stor utveckling av både antalet förband samt sammansättningen av markstridskrafterna, vilka truppslag som prioriteras och även hur markstridsförbanden i allmänhet, och infanteriet i synnerhet, faktiskt agerar. Men frågan är om alla dessa stora förändringar på strategisk nivå har påverkat den taktiska nivån. Strider svenska förband annorlunda idag än för fyrtio år sedan? Det enkla svaret torde vara ja, då armén har genomgått en omfattande mekanisering och modernisering vad avser vapensystem, fordon och annan materiel. Men speglar sig denna förändring av striden även i Försvarsmaktens reglementen, dvs. de styrdokument som beskriver den konceptuella bild Försvarsmakten har avseende hur

---

¹ Försvarsmakten, *Doktrin för markoperationer*, sid 14

² Nelsson, Bertil; *Från Brunkeberg till Nordanvind*, sid 188

³ Regeringen; *Regeringens proposition 1999/2000:30*, sid 71-72

⁴ Regeringen; *Regeringens proposition 2008/2009: 140*, sid 12, 45-46

⁵ Svensson, A; *Infanteriet – det bortglömda vapnet*, sid 5

dess enheter skall planera och genomföra verksamhet, eller är det som står nedskrivet i dessa styrningar tidlösa sanningar som anpassas till rådande omständigheter?

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att undersöka hur Infanterireglemente Skyttebataljon 1974 (hädanefter InfR Skbat 1974) och Markstridsreglemente 6 Manöverbataljon Förhandsutgåva 4 2012 (hädanefter MSR 6) förhåller sig till varandra för att senare kunna diskutera varför dessa skillnader finns och väcka frågor som kan vara intressanta för fortsatt forskning. För att göra detta ställs följande forskningsfrågor:

- Vilka *likheter* finns mellan InfR Skbat 1974 och MSR 6 beträffande stridsteknik och ledning?
- Vilka *skillnader* finns mellan InfR Skbat 1974 och MSR 6 beträffande stridsteknik och ledning?

1.3 Avgränsningar

Författaren har valt att avgränsa arbetet till att analysera enhet av bataljons storlek, då det är den största, ej tillfälligt sammansatta, storlek på förband som fanns 1974 och även finns idag. Ett problem föreligger med detta och det är att under 1970-talet var bataljon ett medel inom brigads ram, något som inte förekommer i samma utsträckning idag. Detta kommer diskuteras vidare under metodavsnittet i kapitel två.

Vidare avgränsas arbetet till att fokusera på jämförelsen InfR Skbat 1974 och MSR 6 och hur dessa handlingar beskriver bataljonsstriden, samt ledningen av denna, och bara delvis beröra enskilda vapensystem samt fordon och deras prestanda då det är svårt att helt bortse från dessa faktorer även om det är taktiskt agerande som är centralt för uppsatsen.

En ytterligare avgränsning är gjord i det avseende att avsnittet Ledning i MSR 6 inte används som empiri för detta reglemente, då detta utgör en generell beskrivning av funktionen ledning, snarare än hur reglementet föreskriver att bataljonen tillämpar denna.

1.4 Tidigare forskning

Tidigare forskning inom infanteriets doktrinutveckling har gjorts av Johan Joelsson, som i uppsatsen *Från doktrin till reglemente* beskriver hur uppdragstaktiken har implementerats i markstridsreglementena på plutons-, kompani- och bataljonsnivå.⁶ Dock berör inte Joelsson skillnader mellan äldre reglementen och den nya serien av markstridsreglementen, samt fördjupar sig inte heller i det stridstekniska, vilket denna uppsats gör.

Ytterligare forskning om infanteristriden från början av 1900-talet fram till idag har gjorts av Sven Lindow som i sin uppsats, *Stridsteknikens oföränderlighet*, jämför Erwin Rommels slutsatser om infanteristrid under det första världskriget med Markstridsreglemente 5 kompani, i syfte att pröva likheterna mellan dessa och utröna huruvida striden på lägre taktisk nivå är oföränderlig – vilket Lindow också konstaterar. Detta är en intressant iakttagelse som denna uppsats indirekt kommer bestyrka eller falsifiera. Vidare konstaterar Lindow även att svensk reglementesutveckling bör studeras närmare, då Markstridsreglemente 5 under minst tre år var ute på remiss, utan att nämnvärda förändringar genomförts. Detta gör frågan om hur reglementet har förändrats de senaste fyrtio åren än mer intressant.⁷

Inom området doktrinjämförelse har en intressant uppsats, *Olika men lika?*, av Patrik Norberg författats. Denna uppsats utreder likheter och skillnader mellan svensk och brittisk marindoktrin, vilket inte är av vikt för den här uppsatsen, dock är den metodologiskt väldigt intressant och utgör en grund för den metod som den här uppsatsen nyttjar. Norbergs metod innefattar ett analytisk ramverktyg som skapats utifrån en teori om vad som utgör grunden i en nations säkerhetspolitik, nämligen *värdsbilden*, dvs. nationens uppfattning om den internationella miljön som påverkar denne, *hotbilden*, dvs. nationens uppfattning om hur hot kan födas och påverka denna miljö, samt *handlingsmönster*, dvs. hur nationen kan agera för att neutralisera hot. Denna teori har Norberg sedan operationaliserat genom att korsbefrukta ovanstående teori med de förmågor som nationer nyttjar havet till och för, samt hur havet nyttjas rent militärt.⁸

Denna modell av ett analysverktyg har utgjort grunden för det analytiska ramverk som detta arbete nyttjar sig av och beskrivs vidare under metodavsnittet.

---

⁶ Joelsson, J; *Från doktrin till reglemente: En undersökning av implementering från DmarkO till MSR*

⁷ Lindow, S; *Stridsteknikens oföränderlighet, Eld – rörelse – skydd*, sid 28

⁸ Norberg, P; *Olika men lika? – En jämförelse av Sveriges och Storbritanniens marina doktriner*, sid 13

1.5 Disposition

Detta inledande kapitel syftar till att presentera tanken med uppsatsen samt påvisa vissa av de problem som den brottas med och försöka sätta in arbetet i en kontext vad gäller tidigare forskning inom området svenska reglementen. Kapitel två beskriver hur metoden för jämförelsen av de två reglementena kommer att gå till, alltså att ingående beskriva vad det analytiska ramverktyget bygger på och hur detta har operationaliserats för att skapa tydlighet och således inte göra att uppsatsen blir en godtycklig jämförelse. I kapitlen tre och fyra genomförs undersökningen av reglementena och jämförelsen mellan dessa beskrivs också i respektive kapitel. Undersökningen och även kapitlen är indelade enligt de faktorer som analysverktyget utgörs av och varje faktor analyseras systematiskt i respektive reglemente för att slutligen jämföras innan nästa kapitel tar vid. I det avslutande femte kapitlet sammanfattas de resultat som framkommit under analysen i tidigare kapitel och här besvaras också de forskningsfrågor som ställdes i det första kapitlet. Vidare kommer även de slutsatser som dras att diskuteras och förslag till vidare forskning presenteras.

1.6 Nyckelbegrepp

Direkt och indirekt metod

Hur stridskrafter nyttjas i strid mot varandra kan beskrivas i ett förhållande som vid första anblick kan te sig tämligen polariserat där de två motstående polerna utgörs av den direkta respektive den indirekta metoden. Den direkta metoden förespråkar att en motståndare skall angripas där denne är som starkast, vilket i praktiken ofta är dennes fysiska faktorer i form av förband, i syfte att slå ut dennes förmåga att ta upp strid.⁹ I motsats till denna metod står den indirekta metoden som förespråkar exploatering av motståndarens svaga punkter, oberoende av om de utgörs av fysiska, konceptuella eller moraliska faktorer. Där den direkta metoden förespråkar bekämpning av motståndarens stridsförmåga förordar den indirekta metoden påverkan av lednings och stödfunktioner som i sin tur leder till en osäkerhet och i bästa fall kollaps hos motståndarens styrkor.¹⁰

Dessa två metoder kan ses som två distinkt separata poler som inte har några beröringspunkter, dock är det svårare att i praktiken särskilja dem åt, framförallt när olika nivåer av krigföring blandas in. Skulle exempelvis ett infanterikompani få uppgiften att nedkämpa en stridsvagnspluton skulle detta kunna ses som en synnerligen direkt metod, men

---

⁹ Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, Försvarsmakten (2011), sid 124-125

¹⁰ Ibid, sid 125-126

genom att slå stridsvagnarna där de är som svagast: i bak- eller sidopansaret, mot band och bärhjul, samt i kombination med minor nyttjar infanterikompaniet teoretiskt sett en indirekt metod för att slå ut dessa. Detta visar att metoderna inte är helt skiljda från varandra utan kan på olika plan interagera med varandra.¹¹

Detta begrepp är centralt för manöverkrigföring och manövertänkande, vilket är en vital del för det vidare arbetet.

Stridsteknisk och taktisk nivå

Strid och krig kan delas in på olika nivåer: politisk-strategisk, militärstrategisk, operativ, taktisk och stridsteknisk nivå. I detta arbete behandlas främst den stridstekniska och den taktiska nivån av striden, medans de högre nivåerna av krigföring kommer att bortses ifrån. Den taktiska nivån och den stridstekniska nivån kan ibland vara svår att skilja på, men jag ska i detta avsnitt formulera en definition av de båda som kommer ligga till grund för den fortsatta analysen.

Taktik omfattar den samordning och planering av förbands verksamhet på fältet inom ett operationsområde.¹² Vidare kan taktik definieras som de medel och metoder som används för att vinna ett slag eller en strid, men också för att uppnå mål som inte nödvändigtvis innebär en bekämpning av motståndarens fysiska förband.¹³ Det är här som skillnaden mellan den stridstekniska nivån och den taktiska nivån kan urskiljas, då den stridstekniska nivån behandlar hur förband agerar för att kunna verka mot motståndaren samtidigt som de skyddar sina egna svagheter.

Dessa två nivåer är tätt sammanflätade och inte helt lätta att särskilja från varandra, men det är ovanstående definition som nyttjas i det fortsatta arbetet där en distinktion mellan dessa nivåer krävs.

---

¹¹ Widén, J; Ångström, J; *Militärteorins grunder*, sid 93

¹² Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, Försvarsmakten (2011), sid 51

¹³ Försvarsmakten, *Doktrin för markoperationer*, sid 42

Manöverbataljon

Den manöverbataljon som beskrivs i reglementet kan vara antingen mekaniserad, dvs. utrustad med stridsfordon 90, eller motoriserad, dvs. utrustad med pansarterrängbil 360 eller personterrängbil 6. Den består av tre skyttekompanier; ett lednings- och understödskompani med förmåga att tillföra bataljonen lednings-, spanings- och fältarbetsresurser samt indirekt eld; ett trosskompani med resurser för reparationer, tankning och laddning samt sjukvård. Ytterligare skillnader föreligger mellan den mekaniserade manöverbataljonen och den motoriserade i det att den mekaniserade har luftvärnsförmåga i lednings- och understödskompaniet, där istället de motoriserade manöverbataljonerna förfogar över extra förmåga till indirekt eld samt pansarvärn i form av robotsystem.¹⁴

Skyttebataljon 66R

Skyttebataljonen som beskrivs i InfR Skbat och som nyttjas i denna uppsats är skyttebataljon 66R (norrländsskyttebataljon och cykelskyttebataljon har avgränsats bort för att göra undersökningen så likvärdig som möjligt) och består av fyra skyttekompanier med hjulgående terrängfordon som transport¹⁵, ett bataljonsstabskompani som tillför bataljonen lednings-, spanings- och pansarvärnsförmåga; ett granatkastarkompani samt ett trosskompani som tillför bataljonen transporter och resurser i form av ammunition, drivmedel och livsmedel, samt sjukvård, mindre reparationer och fältarbeten.¹⁶

---

¹⁴ Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 6*, sid 23

¹⁵ Nelsson, Bertil; *Från Brunkeberg till Nordanvind*, sid 175

¹⁶ Försvarsmakten, *Infanterireglemente Skyttebataljon*, paragraf 3:2-5, 5:145

2 Metod

2.1 Metodologisk utgångspunkt

Det första steget i att kunna jämföra två reglementen är att skapa ett analytiskt ramverk som sedan kan appliceras på den empiri som samlas från reglementena. Ramverktyget kan utformas på en mängd olika sätt, men för den här uppsatsen byggs den upp enligt följande.

Markstridskrafterna, som manöverbataljonen är en del av och infanteribataljonen var en del av, har som huvuduppgift ”att genomföra strid mot alla typer av motståndare i olika typer av terräng och bebyggelse.”¹⁷ vilket leder den här uppsatsen till att studera hur reglementena föreskriver att de respektive bataljonerna för sin strid. För den här uppsatsen betyder det att analysera reglementenas metoder för att manövrera och påverka motståndaren. Dessa två faktorer, förmåga att avge verkan, och förmåga att förflytta sig taktiskt på fältet, utgör två av de sex grundläggande militära basfunktionerna, eller sex grundläggande förmågorna, och utgör också stridens grundelement.¹⁸ Av avgränsningsskäl behandlar inte uppsatsen den tredje förmågan bland stridens grundelement – skydd. Detta i syfte att avgränsa arbetets omfattning som annars skulle bli alltför stort och med motiveringen att skydd ofta utgörs av förbands förmåga att understödja varandra med direktriaktad och indirekt verkan, samt att ständigt manövrera.

De sex grundläggande förmågor är en tankemodell utvecklad för att skapa en enkel begreppsapparat som kan bryta ner komplexa förhållanden till hanterbara storheter. Modellen kan användas för att beskriva och analysera såväl egna förbands, såväl som motståndarens, verksamhet, styrkor och svagheter, likväl för att underlätta för samordning av egna förbands resurser och verksamhet. Dessa förmågor skall inte ses som direkt kopplade till materielsystem eller funktioner, lika lite som de ska ses som isolerade storheter – de grundläggande förmågorna är abstraktioner som beskriver hur en önskvärd effekt kan uppnås genom att kombinera system och metoder där var och en av förmågorna påverkar de andra beroende på hur, var och när de olika förmågorna prioriteras.¹⁹

De sex förmågorna utgörs av verkan, rörlighet, skydd, ledning, underrättelser och information samt uthållighet och är inte separata storheter som kan isoleras var för sig, utan behöver ses i ett sammanhang där specifika prioriteringar till en viss förmåga påverkar de andra förmågorna.

---

¹⁷ <http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Armen/Om-armen/>

¹⁸ Försvaretsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, Försvaretsmakten (2011) sid 77

¹⁹ Försvaretsmakten, *Doktrin för markoperationer*, sid 30-31

Modellen används således för att skapa en helhetsuppfattning om en viss dynamisk verksamhet och för att kunna prioritera vissa förmågor i vissa skeden, samtidigt som de övriga förmågorna i sig kan vara medel för att uppnå den önskade effekten.²⁰

Dessa är dock inte särdeles användbara i den form som de är beskrivna här utan utvecklas i 2.3 Analysram för att skapa en bredare förståelse för deras innebörd. Därefter operationaliseras de i syfte att skapa en konkret begreppsapparat som medger en jämförelseanalys mellan de två reglementena.

Att bara jämföra dessa faktorer kan vara problematiskt då vissa skrifter hävdar att samspelet mellan verkan – rörelse är allmängiltigt och oföränderligt.²¹ Ytterligare en faktor, i form av ledning, tillförs analysramen då ledning är en förutsättning för att inte bara samordna verkan och rörelse, utan även alla de funktioner och förmågor som krävs för att ett förband ska kunna lösa sina uppgifter.²² Denna i särklass breda funktion behöver också i likhet med ovanstående faktorer utvecklas och operationaliseras i 2.3 Analysram. Med denna operationalisering kommer stora delar av hur reglementena föreskriver att strid genomförs och leds att beröras och ur författarens perspektiv är också detta det intressanta i jämförelsen.

Det föreligger dock problem med detta analysverktyg, vilket är att jag, i egenskap av författare till den här uppsatsen, är utbildad inom den nya Försvarmakten och således är bekant med dess begreppsapparat och prioriteringar vad avser taktik och strid. Detta gör att analysverktyget möjligtvis inte tar upp faktorer som sågs som centrala 1974, men som ses som mindre viktiga nu, och vice versa. Vidare lämnar det analytiska ramverktyget mycket utanför jämförelsen. Dock behövs detta göras för att begränsa uppsatsens omfattning och kommer eventuellt att tas upp i slutet av arbetet under vidare forskning.

När det analytiska ramverktyget är skapat ska det appliceras på den empiri som utgörs av de två reglementena, för att kunna hitta de faktorer som har valts ut. För att studera och analysera innehållet i de två reglementena InfR Skbat 1974 och MSR 6 utgår detta arbetet från en kvalitativ textanalys då denna tenderar att vilja se saker i ett större sammanhang, inte isolera faktorer och jämföra dem²³. Att kunna se reglementena ur ett holistiskt perspektiv är en förutsättning för att kunna förstå deras uppbyggnad och hur deras delar bildar en komplex

---

²⁰ Ibid, sid 31-32

²¹ Lindow, S; *Stridsteknikens oföränderlighet*, sid 2
Smedberg, M; *Om stridens grunder*, sid 19

²² Försvarmakten, *Militärstrategisk doktrin*, Försvarmakten (2002), sid 77

²³ Denscombe, M; *Forskningshandboken*, sid 322

helhet. Det föreligger dock problem med detta angreppssätt, vilket är att forskarens subjektivitet i både selektering och tolkning av fakta påverkar utgången av arbetet markant. Konsekvenserna kan leda till att information som borde finnas med i forskningen inte presenteras fullt ut eller alls, eller tolkas på ett sätt som den inte är tänkt för, i syfte att kunna infogas i forskarens förutfattade meningar. Detta gör att ett öppet sinne är av yttersta vikt, samt att operationaliseringen av de faktorer som ska jämföras är konkret och tydlig.

Tidigare i inledningen diskuterades att ytterligare problem föreligger vid jämförelsen av bataljonernas strid, då bataljoner 1974, med få undantag, ingick som delar i en brigad när de förde strid. Idag finns inga fasta brigader, utan självständiga manöverbataljoner som ska ha förmåga att agera inom brigads ram. Detta borde spegla sig i hur de respektive bataljonerna för sin strid, både konceptuellt och i praktiken, vilket måste tas hänsyn till i vissa avseenden i det vidare arbetet.

2.2 Datainsamling och källkritik

Källmaterialet består primärt av InfR Skbat 1974 och MSR 6 och har inhämtats via Anna Lindhbiblioteket vid Försvarshögskolan respektive som kurslitteratur för Officersprogrammet vid Försvarshögskolan. De är båda autentiska skrifter utgivna av Försvarsmakten och således föreligger inte några problem avseende omskrivningar och tolkningar av dessa. Även om det inte är avgörande för den här uppsatsen skall det poängteras att båda reglementena beskriver Försvarsmaktens föreställning om hur bataljon skall bedriva sin strid – de speglar inte hur en bataljon egentligen strider. Detta medför att uppsatsen inte beskriver det faktiska agerandet hos de respektive bataljonerna som behandlas i reglementena, utan enbart berör hur Försvarsmakten beskriver hur striden bör föras. Det gäller inte minst MSR 6 som fortfarande är en förhandsutgåva och således inte har haft tid att implementeras i organisationen. Då denna uppsats inte berör hur 1974 års bataljoners stridsteknik skiljer sig från manöverbataljonens, utan jämför de respektive reglementena som beskriver deras strid konceptuellt, innebär detta inte ett problem.

Det föreligger dock ett visst problem när dessa reglementen ska jämföras och det grundar sig i att en manöverbataljon inte är en likformig enhet, till skillnad från infanteribataljon 1974. Manöverbataljonens grundstruktur är fastställd, men den kan tillföras amfibisk kapacitet, stridsfordon eller olika typer av pansarterrängbilar. Detta medför att konceptet för hur manöverbataljonen ska föra sin strid måste vara på en så pass hög abstraktionsnivå att den täcker in möjligheter att strida såväl uppsuttet som avsuttet, med eller utan understöd från fordon.

Många av de källor som används i uppsatsen utgörs av Försvarsmaktens egna publikationer i form av olika doktriner och ledningshandböcker. Ett problem som föreligger med att välja dessa skrifter som utgångspunkt för mitt analysverktyg är att de inte är lika militärteoretiskt gångbara som mer gedigna verk inom respektive område. Styrkan med att nyttja denna form av litteratur är däremot att det är Försvarsmaktens tillämpning av koncepten uppdragstaktik, stridens grunder, etc., vilket gör att det är troligare att den operationalisering jag genomför utifrån de teorier som finns beskrivna i dessa doktriner är mer applicerbar på de båda reglementena än den skulle vara om ett mer generellt verk om samma teorier skulle nyttjas.

2.3 Analysram

De två faktorer som presenterades under **2.1 Metodologisk utgångspunkt**, *Stridstekniska grunder* och *ledning*, utgör grunden i den analysram som nyttjas för att jämföra de två reglementena.

Som konstaterades ovan är de abstraktioner och tämligen irrelevanta som analysverktyg såvida de inte utvecklas och operationaliseras, vilket görs nedan. Somliga indikatorer kommer inte att vara entydigt avhängiga en enskild grundläggande förmåga, utan det komplicerade samspel som de grundläggande förmågorna utgör innebär att en enskild faktor hämtar sin grund ur en förmåga, men yttrar sig som en annan förmåga för att i sin tur bädda för en tredje förmåga osv. För enkelhetens skull kommer de att kategoriseras under en enskild rubrik, även om de egentligen skulle kunna passa in i andra kategorier.

2.3.1 Stridstekniska grunder

För den här uppsatsen kommer definitionen stridstekniska grunder utgå från de två grundläggande förmågorna verkan och rörlighet, samt det dynamiska samspel mellan dessa faktorer som uppstår när ett förband strider. Inledningsvis definieras varje faktor för sig och därefter operationaliseras den stridstekniska grunden för att skapa ett skarpt analysverktyg att använda i jämförelsen mellan reglementena.

Verkan är alla de medel och metoder som används för att påverka motståndarens vilja eller förmåga till fortsatt strid. Dessa medel kan vara vapensystem som medger direkt eller indirekt bekämpning inom och mellan luft-, mark och sjöarenorna, såväl som elektroniska attacker och metoder som informationsoperationer eller vilseledning. Dessa medel och metoder skall kunna påverka motståndaren strategiskt, operativt såväl som taktiskt och påverka både de fysiska, konceptuella och moraliska faktorerna som motståndaren bygger sin krigföringsförmåga på.²⁴ Verkan behöver inte nödvändigtvis riktas mot en motståndares fysiska faktorer, dvs. trupp, fordon och materiel, enligt ovan, utan kan även nyttjas för att påverka motståndarens moral och således få denne att förlora viljan till fortsatt kamp.

För att kunna påvisa skillnader och likheter i reglementenas syn på hur verkan ska uppnås bryts verkan ner till mindre faktorer. Då bekämpning är en form av verkan, och en tämligen gripbar sådan, ligger stort fokus på hur bekämpning av motståndarens förband beskrivs i reglementena. På lägsta nivå är bekämpning förmågan att avge eld mot motståndaren, men sett till ett större perspektiv innebär det även förmågan att kunna påverka motståndaren i hela stridsrummet över tid.²⁵ Därför är avsikten att föra striden på djupet av motståndarens gruppering, i såväl anfalls-, försvars- och fördröjningsstrid, en indikator på verkan, vilken benämns (VER1). Vidare är en intressant faktor huruvida reglementena förespråkar att påverka motståndarens starka sidor för att kunna nå ett snabbt avgörande eller om reglementena trycker på att nyttja motståndarens svagheter och kritiska sårbarheter för att kunna minimera motståndarens styrkor. Huruvida reglementena förespråkar indirekt eller direkt metod (enligt 1.6.3 Direkt och indirekt metod) utgör indikator (VER2). En tredje indikator kommer vara bataljonens förmåga att leda in indirekt eld, med såväl egna som understödjande enheter (VER3).

Rörlighet kan grovt delas in i två betydelser: markoperativ rörlighet och taktisk rörlighet. Den markoperativa rörligheten beskriver hur resurser inom och mellan operationsområden

---

²⁴ Försvarsmakten, *Doktrin för markoperationer*, sid 67-69

²⁵ *Ibid*, sid 68

förflyttas för att skapa möjligheter för taktisk chef att uppnå effekt inom stridsrummet. Den markoperativa rörligheten är alltså en nivå över stridsrummets rörlighet, eller den taktiska rörligheten, och således kommer den ej att beröras i denna uppsats. Den taktiska rörligheten omfattar de metoder som möjliggör bl.a. att undgå motståndarens verkan samt att skapa förutsättningar för egna resurser att uppnå effekt mot rätt mål vid rätt tid.²⁶

Operationaliseringen av rörlighet utgörs av bataljonens djup och bredd i anfalls-, försvars- samt fördröjningsstrid, samt de i bataljonen ingående skytte- respektive manöverkompaniernas djup och bredd i ovanstående stridssätt. Detta utgör indikator (RÖR1).

Operationaliseringen av stridstekniska grunder blir således fyra stycken indikatorer:

VER1 – Strid på djupet av motståndarens gruppering i anfalls-, försvars- och fördröjningsstrid.

VER2 – Avsikten att nyttja indirekt metod.

VER3 – Bataljonens förmåga att nyttja egna och understödjande förband för att verka med indirekt eld.

RÖR1 – Bataljonens bredd- och djupgruppering i anfalls-, försvars- och fördröjningsstrid, samt bredd- och djupgruppering för de i bataljonen ingående skytte- respektive manöverkompani i dessa stridssätt.

---

²⁶ Försvarsmakten, *Doktrin för markoperationer*, sid 70-72

2.3.2 Ledning

"Ledning syftar till att samordna mänskligt agerande och resurser av olika slag i komplexa och dynamiska situationer så att eget och överordnat mål uppnås."²⁷

Ledning innefattar alla de system och metoder som krävs för att samordna verksamheten inom ett förband. Begreppet ledning innefattar även ledarskap – de metoder som chefer utövar för att hantera underställd personals relationer till varandra inom ramen för uppsatta mål. Ledning är inte de metoder som används för att med kommandon styra lägre förband av kompani, plutons och grupps storlek utan skall snarare ses som en metod att sätta upp långsiktiga mål som skall uppnås.²⁸

Den ledningsmetod som är fastställd av Försvarsmakten är att leda genom uppdragstaktik. Detta innebär att överordnad chef ska samordna verksamhet genom att förklara för underställda vad målet med en särskild verksamhet är, tilldela en uppgift och resurser som möjliggör denna, samt ange vilket ramverk den underställda har att agera inom, allt för att skapa så stor valfrihet som möjligt för denne att lösa uppgiften. Ett tydligt exempel på detta kan vara att bataljonschefen tilldelar ett anfalls-, försvars-, eller fördröjningsområde till kompanichefen där denne själv har möjlighet att planera sitt kompanis stridsplan. Uppdragstaktiken innefattar dock inte enbart att styra genom att tilldela uppdrag till underställda, utan kan också, när situationen så kräver, innebära att detaljstyra underställda. Sådana situationer kan uppstå för att reglera bristfälliga resurser eller när verksamheten ställer höga krav på samordning av olika funktioner.²⁹ Även om uppdragstaktiken innefattar båda dessa metoder innebär en hög grad av detaljstyrning en låg grad av uppdragstaktik. Således blir reglementenas anvisningar att tilldela underställda chefer mål, uppdrag, resurser och handlingsramar en indikator på uppdragstaktik och i förlängningen ledning (LED1).

Således har punkten ledning en indikator, som operationaliseras enligt:

LED1: Underställda chefer informeras om mål, tilldelas uppdrag och resurser för att lösa dessa, samt tydliga handlingsramar inom vilka de har frihet att handla. Striden sker genom att tilldela kompanichefer områden att agera inom.

---

²⁷ Ibid, sid 63

²⁸ Ibid, sid 63

²⁹ Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, Försvarsmakten (2011, sid 121-122)

3 Stridstekniska grunder

Första delen av analysen belyser de stridstekniska grunderna verkan och rörlighet i varsitt avsnitt. Dessa avsnitt delas in i två delar, där den första delen avhandlar MSR 6 enligt de indikatorer som beskrivs i operationaliseringen, följt av den andra delen som avhandlar InfR Skbat 1974 enligt samma modell avseende operationaliseringsindikatorerna. Avslutningsvis belyses skillnader och likheter mellan reglementena vad avser verkan och rörlighet under rubriken 3.4 Jämförelse enligt operationaliseringsindikatorerna.

3.1 Verkan

VER1 – Strid på djupet av motståndarens gruppering i anfalls-, försvars- och fördröjningsstrid.

MSR 6 föreskriver redan i tredje stycket under anfallsstriden att det är önskvärt att föra in striden på djupet av motståndarens gruppering så fort som möjligt som ett genombrott i motståndarens linjer har kunnat uppnås. Detta med motiveringen att motståndaren då har svårare att samordna motåtgärder och således försvagar motståndarens sammanhållning och vilja. Dock sker normalt sett inte genombrott inom bataljons ram, då det förband som bryter genom motståndarens linjer försvarar det genombrott som skapats och släpper igenom andra förband för att exploatera framgångarna i striden. Vidare föreskriver även MSR 6 att föra striden på djupet av motståndarens gruppering vid strid med motståndare med både högt och lågt stridsvärde. Vid stridskontakt med motståndare med högt stridsvärde skall bataljonen försöka fullfölja anfallet på djupet i de områden där bataljonen når framgångar i strid, i kontrast till när bataljonen strider mot en motståndare med lågt stridsvärde och genom kraftsamling ska kunna nå in på djupet av motståndarens gruppering. Grunden för strid i urban miljö är densamma som för striden i övriga terrängtyper, vilket författaren tolkar att det finns en strävan efter att komma in på djupet av motståndarens gruppering. Särskilt frontanfall i urban miljö påvisar denna tendens då metoden strävar efter att ta objekt utan att säkra terrängen fram till detta.³⁰

InfR Skbat 1974 tillmäter striden på djupet viss betydelse och anger att bataljon kan anfalla in på djupet av en hejrad motståndarens gruppering i syfte att nedkämpa för motståndaren vitala funktioner som ledningsplatser och logistikfunktioner som drivmedelsupplag. Motstånd

---

³⁰ Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 6*, sid 82-85, 94-99

som stöts på innan anfallsmålet, skall i största mån kringgås och/eller bindas upp med minsta möjliga styrka.³¹

Vidare beskriver även InfR Skbat att föra striden på djupet av motståndarens gruppering vid strid mot befäst motståndare, dock inte innan fiendens främsta stridsställningar har tagits. Detta anfall kan också till del föras med en mindre anfallsstyrka om högst kompanis storlek, vilka får till uppgift att innästla – det vill säga, dolt tränga in i motståndarens gruppering utan stridskontakt i syfte att kunna skära av förbindelser och möjliggöra verkan på djupet. Inledande anfall mot befästningarna, så kallade spaningsanfall, ges också begränsade anfallsmål och skall inte sträva efter att föra in anfalllet på djupet, då reglementet också föreskriver att anfallande förband kan kallas tillbaka eller försvara tagen terräng.³²

Även om InfR Skbat föreskriver att förband på djupet kan få till uppgift att skära av motståndare, förordar det även att bataljonen, efter att kompanierna har tagit de inledande anfallsmålen, ska kraftsamla till att slå de motståndarfickor som har uppstått och således inte fullfölja anfallet in på djupet.³³

VER2 – Avsikten att nyttja indirekt metod.

MSR 6 konstaterar att ”Med utgångspunkt i manöverkrigföring utformas bataljonens taktik” och att denna typ av krigföring syftar till att i första hand bryta motståndarens vilja till fortsatt kamp snarare än att förstöra dennes stridskrafter. MSR 6 fortsätter också att beskriva att detta kan göras genom att angripa motståndarens tyngdpunkt med en direkt eller indirekt metod, men beskriver flera gånger fördelarna med att nyttja den indirekta metoden. Däremot sker inte denna direkta eller indirekta metod inom bataljonen själv, utan snarare nyttjas bataljonen indirekt eller direkt mot motståndaren i en högre nivå av striden.³⁴ Dock konstaterar MSR 6 att både direkt och indirekt metod kan nyttjas av bataljonen i dess egna strid och reglementet tenderar att framlyfta fördelarna med en indirekt metod inom ramen för manöverkrigföring, vilket kan läsas mellan raderna där reglementet skriver att:

”Vid anfall i syfte att genombryta ett försvar eller i syfte att nedkämpa motståndarens förband väljer bataljonen en mer direkt metod men strävan kan fortfarande vara att genomföra själva genombrottet där motståndarens svagaste förband är grupperade.” Detta påstående styrks då

---

³¹ Försvarsmakten, *Infanterireglements Skyttebataljon*, paragraf 5:142, 5:146

³² *Ibid*, paragraf 5:20, 5:222, 5:224

³³ Försvarsmakten, *Infanterireglements Skyttebataljon*, paragraf 5:72

³⁴ Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 6* sid 69-71

MSR 6 förordar att vid anfall mot en motståndare med högt stridsvärde skall strävan vara att anfalla denne i ryggen eller i flank.³⁵

Vidare konstaterar MSR 6 att de styrkor hos motståndaren som anses vara avgörande kan angripas direkt för att snabbt nå ett avgörande, men genom nyttjandet av indirekta metoder gör man dessa styrkor irrelevanta.³⁶ Detta påstående styrker alltså tidigare diskussion om indirekt och direkt metod i det avseende att en direkt metod på en viss förbandsnivå (i det här fallet bataljonsnivå) ofta använder sig av en indirekt metod på en annan nivå (i det här fallet kompaninivå).

Något som därför styrker påståendet att MSR 6 förespråkar indirekt metod är förskjutningsbegreppet som just syftar till att göra motståndarens styrkor irrelevanta genom att antingen styra bort motståndarens styrkor i för denne fel riktning i förhållande till våra förband (rumslig förskjutning), genom att minimera motståndarens tekniska överlägsenhet genom att nyttja medel och metoder som missgynnar dessa (funktionell förskjutning) eller genom att agera tidsmässigt oförutsägbart, dvs. antingen agera snabbare eller långsammare och således försvåra motståndarens förmåga att förutsäga förbandets agerande (tidsmässig förskjutning).³⁷

Ytterligare indikatorer på att MSR 6 förespråkar indirekt metod står skrivet inom ramen för nyttjandet av uppdragstaktik (vilket kommer diskuteras ytterligare i ett senare skede av arbetet,) där det initiativ och höga tempo som denna metod ger möjligheter att just nyttja motståndarens svagheter. Detta styrks också i påståendet att en tåtkompanichef som upptäcker en lucka i motståndarens gruppering måste agera för att ta initiativet och exploatera denna svaghet.³⁸

I InfR Skbat visas inte tydligt en avsikt att nyttja en indirekt metod i förändring av striden, då det i första stycket under anfallsstrid konstateras att "Anfall syftar till att nedgöra eller tillfångata så stora delar av fiendens styrkor, att hans motståndskraft bryts." – ett tämligen direkt angreppssätt att vinna striden på. Däremot står det även i detta stycke att motståndarens vilja till fortsatt kamp kan brytas genom att innesluta dennes förband och skära av deras möjligheter till underhåll. Bataljonen nyttjar indirekta metoder att slå fientliga förband med, i enlighet med diskussionen om indirekt och direkt metod, i avseendet att sträva efter att

---

³⁵ Ibid, sid 71, 94

³⁶ Ibid, sid 73

³⁷ Försvarmakten, *Markstridsreglemente 6*, sid 71-72

³⁸ Ibid, sid 74-75

anfalla i rygg och flank. Detta förfarande är i stort sett genomgående i hela reglementet, såväl i anfalls-, försvars-, och fördröjningsstrid.

VER3 – Bataljonens förmåga att nyttja egna och understödjande förband för att verka med indirekt eld.

MSR 6 lägger tyngd vid den indirekta eldens betydelse i planeringskedet inför ett anfall framförallt vad avser förövning av samordningen mellan den indirekta elden och bataljonens rörelse. Denna planering omfattar såväl den indirekta elden som bataljonen själv förfogar över, men bataljonen skall även planera för att (beroende på vilken utsträckning av understöd denne har) även planera för indirekt eld som flygunderstöd.³⁹

Vidare beskriver MSR 6 vikten av samordning av rörelse och indirekt eld vid anfall med hög grad av samordning, t.ex. då bataljonen anfaller en motståndare med högt stridsvärde, där vikten av samordning av den indirekta elden och förbands rörelse är av stor betydelse. Indirekt eld skall avges mot noggrant angivna mål vid exakt angiven tidpunkt för att anfallande förband ska kunna röra sig så snabbt som möjligt och så nära inpå motståndaren som möjligt. Dessutom framhäver även reglementet vikten av indirekt eld som understöd för att möjliggöra rörelse i striden mot en stark motståndare, genom att föreskriva att eldledningsgrupper ska kunna gruppera i terräng som tidigare tagits under anfallsrörelsen. Förvisso föreskriver även MSR 6 att även vid anfall med låg grad av samordning så är det viktigt att den indirekta elden och rörelsen samordnas i syfte att minimera risken för vådabekämpning. Dock läggs ingen större vikt vid den indirekta elden just vid denna typ av anfall.⁴⁰

MSR 6 konstaterar att vid anfall bör bataljon understödjas av artilleriförband, men den specificerar inte vilken mängd eller storlek det eller dessa utgörs av. Vidare anger MSR 6 att det ofta är lämpligt att nyttja skjutning från ledningsplats, dvs. centralt (av bekämpningschefen) styrd indirekt eld vid bataljonsanfall i syfte att ha hög grad av samordning av rörelse och indirekt eld. Detta är också inriktningen för försvarsstriden, av flera skäl där samordningsskålet är ett, men också att striden ska föras tidigt i försvarsområdet i form av eldöverfall med spaningspluton och eventuellt delar ur skyttekompanier. Strävan är att denna strid ska föras till stor del med fältarbeten och indirekt eld, vilket förutsätter att eldtillståndet kontrolleras centralt av bataljonen och att eldtillstånd inte har delats ut till kompanichefer i detta skede. Vid försvarsstrid konstaterar dock reglementet att kompanier tilldelas eldtillstånd

---

³⁹ Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 6 Manöverbataljon*, sid 89-90

⁴⁰ *Ibid*, sid 86, 94

för att lösa enskilda uppgifter, om bataljonens försvarsstrid genomförs med lågt krav på samordning.⁴¹

Vid fördröjningsstrid tillskriver MSR 6 den indirekta elden särskild betydelse. Detta kan tydligt ses då striden förs med främst med, eller med stort inslag av, indirekt eld i kombination med bl.a. anfall och fältarbeten vid strid i betäckt terräng med såväl kort om tid till förberedelser samt även strid i öppen terräng med såväl kort som lång förberedelsetid. Oaktat om fördröjningsstriden genomförs kompanivis med låg grad av samordning inom bataljonen eller genom försvar av stridsställningar där bataljonschefen deltar aktivt och samordnar kompaniers eld och rörelse genomförs striden med understöd av indirekt eld i form av eget bataljonsartilleri, men bör tillföras ytterligare artilleriförband.⁴²

Planeringen av den indirekta elden är av stor betydelse då fördröjningsstrid kan innebära att ett anfallsmål måste tas för att bataljonen sedan ska kunna övergå till fördröjningsstrid med kort varsel. Då måste bekämpningsområden vara fastställda av bataljons- och bekämpningschef samt kända av kompanichefer så att de omedelbart kan påbörja förberedelser för fördröjningsstrid.

I övrigt sker användningen av den indirekta elden mycket i likhet med försvarsstriden; striden skall tidigt föras mot motståndarens tätförband i ett främre område främst genom nyttjande av indirekt eld. Denna förmåga ska bibehållas över tiden och över djupet så att motståndaren kan påverkas över hela djupet av sin gruppering.⁴³

Den indirekta elden tillmäts stor vikt i InfR Skbat då det i beskrivning av striden konstaterar att artilleri-, och granatkastarelden, tillsammans med pansarvärnselden, är de främsta medlen för eld och således också de främsta medlen för strid. Detta syns inte minst organisatoriskt då skyttebataljon 66R inkorporerar ett helt granatkastarkompani, samt vanligtvis understöds av minst ett haubitskompani vilket medger stora möjligheter att understödja anfallande kompanier med indirekt eld, särskilt när anfallande bataljon sällan anfäller med mer än två kompanier i täten. Den indirekta elden är viktig för bekämpning av avsutten trupp men är begränsad i användningen mot bepansrade mål. Dock ska artilleripjäser kunna avge direktriaktad eld mot bepansrade mål när läget så kräver.⁴⁴

---

⁴¹ Ibid, sid 109, 127, 134

⁴² Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 6*, sid 142-146

⁴³ Ibid, sid 150-151

⁴⁴ Försvarsmakten, paragraf 1:11-17, 4:11, 5:27-28

I anfall skall den indirekta elden kunna kraftsamlas till såväl anfallande som försvarande delar av bataljonen och kravet på samordning är högt då inledningsvis kraftsamlingen ska ske till förband som binder fienden och senare övergå till de förband som fullföljer anfallet. Detta ställer stora krav på att bataljonschefen i ett tidigt skede fastställer hur anfallet ska genomföras och hur eldtillstånden ska vara fördelade. Vid anfall är också strävan att fördela eldtillståndet till kompanier så länge som möjligt i syfte att kunna understödja effektivt. Vidare understryker reglementet vikten av att elden skall planeras noggrant i syfte att samordna bataljonens eld och rörelse, men också att det i brådskande lägen kan bli nödvändigt att genomföra förflyttningar utan detta understöd och att samordningen då måste ske efterhand.⁴⁵

I försvars- och fördröjningsstrid är ambitionen att nyttja den indirekta elden i ett tidigt skede med stridspatruller i syfte att fördröja fiendens framryckning mot bataljonens försvarsområde. I båda dessa stridssätt skall den indirekta elden kunna understödja striden på djupet av bataljonsområdet, vilket ställer stora krav på planering av omgrupperingar och förberedda batteriplatser. Understödsenheterna agerar inom plutons ram, men ska vara placerade på ett sådant sätt att kompaniet skall kunna kraftsamla sin eld i en riktning samt att kontinuerligt understöd skall kunna lämnas, även när delar ur kompanierna omgrupperar. Elden koncentreras främst till stridsställningar och hinder i form av mineringar, blockeringar och förbindelseavbrott, men skall också användas för att försvåra röjning av blockeringar och bekämpa kringgångsföretag.⁴⁶

Den indirekta elden blir än viktigare för skyttebataljon 66R då den har en central roll i strid i mörker, där stridsfältsbelysning kan genomföras av såväl granatkastar- som haubitskompani och skyttebataljonen inte har andra mörkerhjälpmedel än de egna medlen för mörkerstrid, dvs. närlys och signalpistoler med lyspatroner. Dessa utgör dock ett komplement till den stridsfältsbelysning som genomförs av understödjande granatkastar- eller haubitskompani.⁴⁷

3.2 Rörlighet

RÖR1 – Bataljonens bredd- och djupgruppering i anfalls-, försvars- och fördröjningsstrid, samt bredd- och djupgruppering för de i bataljonen ingående skytte- respektive manöverkompani i dessa stridssätt.

---

⁴⁵ Försvarsmakten, *Infanterireglements Skyttebataljon*, Försvarsmakten (1974), paragraf 4:1, 5:81-85

⁴⁶ Ibid, paragraf 6:13, 7:17, 7:31-33, 7:73

⁴⁷ Ibid, paragraf 5:26

I MSR 6 ges manöverbataljon anfallsområde med varierande storlek, beroende på vilken typ av manöverbataljon det är, alltså om den är mekaniserad eller motoriserad. Normalt ges anfallsområde om 1,5 – 6 km bredd och 1-4 km djup och respektive skyttekompani ges egna anfallsmål om 500-1500 meter bredd och 600-2000 meter djup. Detta medger att en bataljon mycket väl skulle kunna breddgruppera och fortfarande kunna rymma ett underställt stridsvagnskompani som ges anfallsmål med storleken 1 – 1,5 km bredd och 1 – 2 km djup, samtidigt som kompanierna har möjlighet att fortfarande manövrera. I bebyggelse tilldelas bataljon anfallsområde med en bredd av ca 2-5 km bredd, ca 10-12 genomgående gator och ett anfallsmål om 6-10 gators bredd eller 500-1000 meters bredd, vilket ger goda möjligheter för bataljonen att kunna manövrera till det tänkta anfallsmålet med såväl ett som två tättkompani(er).⁴⁸ Respektive kompani förfogar över 3-6 genomgående gator, men bör inte ges större anfallsmål än 2-4 gators bredd⁴⁹.

Vidare ges bataljonen försvarsområde om 5 - 10 km bredd och 5-15 km djup, där respektive skyttekompani kan försvara stridsställning om 1,5 – 3 km bredd. Reglementet föreskriver inte att skyttekompani ges försvarsområde med bredd och djup, vilket kommer diskuteras vidare under senare delen av arbetet. Underställt stridsvagnskompani tilldelas stridsställning om 5 km bredd och inte heller detta kompani ges försvarsområde med bredd eller djup. I urban miljö skall bataljon kunna försvara ett område om 10-12 gators bredd och djup, eller 2 km bredd och 2 km djup, motsvarande storlek för anfallsmål, där kompanierna skall kunna försvara område om 3-8 gators bredd och djup, eller ca 500 m bredd och 500 m djup.⁵⁰ Värt att lägga märke till är att i urban miljö tilldelas bataljonen försvarsområde med bredd och djup, tillskillnad från övriga terrängtyper där reglementet bara föreskriver en försvarsbredd. Att tilldela kompanier försvarsområden i bebyggelse men inte i övrig terräng är troligtvis en indikator på att bataljonen inte förväntas kunna samordna elden inom bebyggelse i samma utsträckning som i övrig terräng. Således tilldelas kompanierna istället försvarsområden där kompanichefen får friare händer att organisera sitt kompanis strid. Mer om detta under 4.1 Uppdragstaktik.

Vid fördröjningsstrid skall bataljon ges fördröjningsområde som generellt sett inte överstiger en bredd på 10 km och djup på 30 km. Inom detta tilldelas skyttekompanier fördröjningsområde som ej bör överstiga 5 km bredd och 10 km djup. För underställt stridsvagnskompani gäller samma storlek på fördröjningsområde som för skyttekompani.⁵¹

---

⁴⁸ Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 6*, sid 98

⁴⁹ Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 5*, sid 51

⁵⁰ Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 6*, sid 130

⁵¹ *Ibid*, sid 23-24

Detta innebär att två kompanier kan genomföra fördröjningsstrid i höjd med varandra, medan ett kompani förbereder sig i ett bakre område. Dock kan inte simultana förberedelser till fördröjningsstrid genomföras bakom de båda främre fördröjningsområdena såvida inte ett stridsvagnskompani tillförs bataljonen. Inom ramen för fördröjningsstrid i urban miljö föreskriver inte reglementet någon bredd eller djup, däremot att bataljonen i regel strider kompanivis och plutonsvis längs flera gator och framryckningsstråk samtidigt, troligtvis med samma motivering som vid försvar i urban miljö, dvs. att möjligheterna att samordna bataljonens eld är svår och således sker striden på en lägre nivå. Mer om detta i 4.1 Uppdragstaktik.

I anfallsstrid tilldelar InfR Skbat bataljon ett anfallsområde om 1-1,5 km bredd och 1-1,5 km djup vilket nedgår vid mörker eller nedsatt sikt eller vid svåröverskådlig terräng, där problem med att samordna eld och rörelse mellan kompanierna blir svår. De underlydande kompanierna ges anfallsmål med högst 500 m bredd och djup, vilket medger att bataljonen, som vanligtvis anfaller med två tättkompanier, har utrymme till att manövrera med ett tredje för att kunna göra omfattning eller kringgång.⁵²

Skyttebataljon 66R ges i vanliga fall inte försvarsuppgift utan detta ges ofta till kompanier inom ramen för exempelvis fördröjningsstrid. När skyttebataljon ges försvarsuppgift tilldelas de ett försvarsområde om 10-20 km², vilket blir en yta av ca 5 km bredd och 2-4 km djup. Kompanier tilldelas inom detta motståndslinjer om 1,5 km bredd eller motståndsområde om 600 m bredd och 600 meter djup.⁵³ Detta innebär att bataljonen inte kan helt breddgruppera sina kompanier, men i övrigt finns utrymme att manövrera med kompanierna både i sida och djup.

Inom ramen för fördröjningsstrid skall skyttebataljon kunna strida inom ett område om 5-10 km bredd och upp till 15 km djup. Inom ramen för detta tilldelas kompanier anfallsområden respektive motståndslinjer och motståndsområden beskrivet enligt ovan.⁵⁴

3.3 Jämförelse

VER1 – Strid på djupet av motståndarens gruppering i anfalls-, försvars- och fördröjningsstrid.

Både MSR 6 och InfR Skbat 1974 föreskriver att föra in striden på djupet av motståndarens gruppering, dock föreligger vissa skillnader. MSR 6 sätter bataljonens strid på djupet i

---

⁵² Försvarsmakten, *Infanterireglements Skyttebataljon*, paragraf 5:15, 5:18

⁵³ *Ibid*, paragraf 6:2, 7:2

⁵⁴ *Ibid*, paragraf 7:9-10

brigadstridskontext, alltså att en bataljon kan få exploateringsuppgift och anfalla genom ett genombrott som annan bataljon har uppnått i syfte att strida på djupet och påverka motståndarens vilja till fortsatt kamp. MSR 6 förordar också att bataljonen bör föra in striden på djupet i strid mot motståndare med både högt och lågt stridsvärde, förvisso med olika metoder, men med samma syfte, nämligen att försvåra motståndarens motåtgärder och försätta denne i en systemkollaps. Detta står i kontrast till InfR Skbat 1974, där striden på djupet sker restriktivt med begränsade anfallsmål och snarare syftar till att skära av motståndarens förband för att i ett senare skede, kraftsamlat med bataljonen, slå de motståndsfickor som finns kvar. Mer om detta under VER2.

VER2 – Avsikten att nyttja indirekt metod.

I MSR 6 står det beskrivet att bataljonen både nyttjar direkta och indirekta metoder såväl för sin egen strid, men också inom ramen för högre chefs strid och att en direkt strid kan nyttja indirekta former, och vice versa. Men reglementet tenderar att förespråka nyttjandet av indirekt metod, framförallt med avseende på att reglementet konstaterar att det är viktigare att slå mot fiendens förmåga och vilja till fortsatt kamp, snarare än att fysiskt förintä dennes stridskrafter. I kontrast till detta står InfR Skbat 1974 som hävdar att det viktigaste med väpnad strid är att fysiskt påverka motståndarens stridskrafter så att denne inte kan fortsätta föra striden, vilket betyder att de två reglementena hamnar i motsatsförhållande till varandra, rent konceptuellt. Däremot föreligger vissa likheter, framförallt i det att man i största möjliga mån vill strida i motståndarens rygg eller flank.

VER3 – Bataljonens förmåga att nyttja egna och understödjande förband för att verka med indirekt eld.

Både MSR 6 och InfR Skbat beskriver nyttjandet av indirekt eld i fördröjningsstrid som centralt och förfarandet för hur striden sker i främre område med spaningsenheter eller stridspatruller som tillförs eldledningsförmåga är i mångt och mycket likt rent genomförandemässigt. Vidare trycker båda reglementena på att den indirekta elden måste tas i beaktande redan i det tidiga planeringskedet så det klargörs var och när den indirekta elden ska nyttjas, prioriteras och omgrupperas. Därmed kan den nyttjas samordnat med övriga förbands eld och rörelse. Det föreligger dock vissa skillnader avseende hur stor vikt den indirekta elden är för striden, där InfR Skbat 1974 hävdar att den, tillsammans med pansarvärnsvapen, utgör huvuddelen av bataljonens verkansförmåga, men där MSR 6 inte tillmäter den samma vikt för striden. Vidare syns detta rent organisatoriskt där skyttebataljon 66R förfogar över eget granatkastarkompani och i vanliga fall även haubitskompani, i förhållande till den/de granatkastarpluton/er som

manöverbataljon förfogar över. Ytterligare en tydlig skillnad utgörs av den indirekta eldens betydelse vid mörkerstrid i InfR Skbat 1974, där mörkerstrid överhuvudtaget inte berörs i MSR 6.

RÖR1 – Bataljonens bredd- och djupgruppering i anfalls-, försvars- och fördröjningsstrid, samt bredd- och djupgruppering för de i bataljonen ingående skytte- respektive manöverkompani i dessa stridssätt.

Det föreligger stora skillnader i skyttebataljon 66R och manöverbataljons tilldelade anfalls-, försvars- och fördröjningsområde, vilket tydligast visas med följande tabell, vilket är en sammanfattning av de data som presenterades i 3.2 Rörlighet:

	MSR 6	InfR Skbat 1974
Anfall		
Bataljon	1,5-6 km bredd x 1-4 km djup	1-1,5 km bredd x 1-1,5 km djup
Kompani	500-1500 m bredd x 1-2 km djup	500 m bredd x 500 meter djup
Försvar		
Bataljon	5-10 km bredd x 5-15 km djup	5-10 km bredd x 2-4 km djup*
Kompani	1,5-3 km bredd	1,5 km bredd eller 600 m bredd x 600 m djup
Fördröjning		
Bataljon	10 km bredd x 30 km djup	5-10 km bredd x 15 km djup
Kompani	5 km bredd x 10 km djup	1,5 km bredd eller 600 m bredd x 600 m djup

*Beräknat på 10-20 km²

I tabellen kan tydligt utläsas att MSR 6 har större anfalls-, försvars- och fördröjningsområden för både bataljonen men även för de ingående kompanierna.

4 Ledning

4.1 Uppdragstaktik

LED1: Underställda chefer informeras om mål, tilldelas uppdrag och resurser för att lösa dessa, samt tydliga handlingsramar inom vilka de har frihet att handla. Striden sker genom att tilldela kompanichefer områden att agera inom.

Vid en generell beskrivning av markstridskrafter konstaterar MSR 6 att de svenska markstridskrafterna är utbildade och organiserade för väpnad strid med uppdragstaktik som grund för ledning. Enligt tidigare diskussion innefattar uppdragstaktik både styrning med uppdrag och styrning med kommando, men avsikten att styra med uppdrag visas tydligt i detta stycke. Likaså styrks det i påståendet att manöverkrigföring utgör grunden för svensk tillämpning av taktik, vilket kopplas till uppdragsstyrning i det avseende att reglementet även konstaterar manöverkrigföring genomförs genom att "ha en gemensam målbild att agera mot och tillämpa uppdragstaktik". Inte minst visas en tydlig avsikt att uppdragstaktik är önskvärt i urban terräng där " Vid strid i bebyggelse är det ofta den enskilde soldaten, gruppchefen och plutonchefen med dennes initiativförmåga och skicklighet som faller ett avgörande."⁵⁵

MSR 6 lägger stor vikt vid att hålla ett högt tempo, ta och behålla initiativet i striden samt beskriver även att en viktig komponent för att kunna uppnå ett högt tempo samt möjliggöra att underlydande chefer kan ta initiativ och exploatera framgångar i striden är att decentralisera beslutsfattandet och tilldela adekvata resurser till underlydande chefer, det vill säga styra med uppdrag istället för kommando.⁵⁶

I anfallsstrid konstaterar MSR 6 att uppdragstaktik underlättar exploatering av framgångar och möjliggör för underlydande chefer att föra in striden på djupet av motståndarens gruppering. Detta gäller mot såväl en motståndare med högt stridsvärde som en motståndare med lågt sådant, dock föreligger en viss skillnad i ambitionen att samordna bataljonen eld och rörelse. Vid strid mot en motståndare med högt stridsvärde beskriver MSR 6 att bataljonen anfaller systematiskt genom att samordna indirekt eld med kompaniernas rörelser, vilka understöds av andra kompanier.⁵⁷

Detta är ett exempel på anfall med hög grad av samordning, vilket gör att friheten hos underlydande kompanichefer nedgår något, då risken för vådabekämpning är hög, men också

---

⁵⁵ Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 6*, sid 15, 54, 70, 98

⁵⁸ *Ibid*, sid 70, 74-75

⁵⁷ *Ibid*, sid 94

att risken att framrycka utan understöd utgör ett stort hot. Dock beskriver MSR 6 hur samordning av anfall bör ske och i beskrivningen av att tilldela anfallsmål som ska vara starkt kopplat till målbilden. Vidare konstaterar MSR 6 att samordningslinjer inte har samma betydelse som mål för att uppnå målbilden samt att de används vid behov och att anfallsområden ska ge goda möjligheter till att manövrera med förbanden. Detta indikerar att MSR 6 förespråkar nyttjande av uppdragstaktik i så stor utsträckning som möjligt.⁵⁸

I försvarsstrid finns tydliga indikatorer på uppdragstaktik i det att MSR 6 föreskriver att kompanichefernas handlingsfrihet skall bibehållas i största möjliga mån vid striden i huvudförsvarsområdet, samt att striden i säkerhetsområdet sker med begränsade förband som tilldelas tydliga ramar för den uppgift de ska lösas i form av tidsförhållanden, uppgifter, resurser i form av indirekt eld och sjukvård, samt riktlinjer för urdragning.⁵⁹

MSR 6 konstaterar att uppdragstaktik är en förutsättning för att bedriva framgångsrik fördröjningsstrid. Däremot förespråkar inte reglementet kategoriskt att tilldela kompanichefer områden inom vilka de har stor handlingsfrihet, eller att bedriva fördröjningsstriden från stridsställningar där samordningen mellan kompanierna är hög. Detta styrs av terrängen och tiden – ju svårare terräng och mer tid till förfogande, desto större inslag av kompaniområden, och ju öppnare terräng och ont om tid till förberedelser, desto större inslag av samordning mellan kompanierna i form av kompanistridsställningar med överlappande eldområden. Dock föreskriver MSR 6 att grunden för båda typerna av strid är tydliga uppdrag till kompanicheferna kompletterat med handlingsregler och riktlinjer för exempelvis ambitionsnivå för striden samt urdragning, men trycker framförallt på detta när fördröjningsstriden genomförs inom tilldelade kompaniområden. Ytterligare indikatorer på att uppdragstaktiken är av vikt vid fördröjningsstrid är att MSR 6 beskriver att risken för sambandsförlust är stor, vilket ytterligare tillmäter underlydande chefers förståelse för bataljonens strid samt förmåga att agera i chefers anda för att ta initiativet.⁶⁰

Synen på uppdragstaktik i InfR Skbat 1974 framträder inte tydlig, men det finns indikatorer på att uppdragstaktik tillämpas. Samtidigt finns det indikatorer på att bataljonschefen roll i ledandet av striden är framträdande och inte lämnar beslutsfattning åt kompanicheferna i särskilt stor omfattning. InfR Skbat 1974 hävdar att om en chef inte har en uppgift att lösa så skall denne, inom ramen för högre chefs beslut i stort, ta en uppgift – detta påminner till del

---

⁵⁸ Ibid, sid 87-88

⁵⁹ Försvarsmakten, *Markstridsreglemente 6*, sid 124-125

⁶⁰ Ibid, sid 144-153

om uppdragstaktik, eller i alla fall den miljö mellan chefer och underlydande som är en förutsättning för att uppdragstaktik ska fungera. Dock står det även i samband med detta att underställd chefs frihet att avgöra hur en uppgift skall lösas kan behöva begränsas och även att uppgifter till kompani skall preciseras till tid, plats och sätt för genomförande.⁶¹

Dock fortsätter reglementet med att konstatera att bataljonschefen planerar genom att utifrån uppgiften skapa överväganden som senare ska mynna ut i ett beslut i stort, som, enligt ovan, kompanichefer kan och i vissa fall skall kunna agera utefter. Vidare står det även i InfR Skbat 1974 att en order skall innehålla uppgift och endast det som är nödvändigt för att underlydande chef skall kunna lösa denna uppgift, något som indikerar på en ambition att nyttja uppdragsstyrning istället för att detaljstyra underlydande.⁶²

Enligt InfR Skbat 1974 så har bataljonschefen i regel rätt att besluta hur bataljonen ska föra sin strid, vilket indikerar att brigadchefen styr med hjälp av uppdrag, snarare än detaljstyr bataljonens strid. Detta styrks av att bataljonen i regel tilldelas anfallsområde inom vilket den har möjlighet att manövrera, dock inte behöver kontrollera hela ytan. I kontrast till detta står att kompanier sällan tilldelas anfallsområde, vilket tyder på att de agerar samordnat från bataljonsledningen och således är tillämpningen av uppdragstaktik begränsad.⁶³

I försvarsstrid förespråkar InfR Skbat 1974 att det är främst kompanier som genomför försvarsuppgifter, vilket indikerar att kompanichefen får frihet att planera striden inom sitt område. Detta styrks också av påståendet att motstöt inom kompani planeras av kompani- eller nästeschef. När bataljon genomför fördröjningsstrid genomför får kompanierna anfalls- eller försvarsuppgifter och inom ramen för detta genomförs försvarsstriden som försvar av motståndslinje eller motståndsområde inom vilka kompanichefen planerar för egen strid – vilket indikerar nyttjandet av uppdragstaktik. Vidare tilldelar bataljonschefen tydliga riktlinjer för när stridsställningar får och ska överges, vilket också underlättar uppdragstaktiken hos förbandet.⁶⁴

---

⁶¹ Försvarsmakten, *Infanterireglemente Skyttebataljon*, paragraf 1:33-35

⁶² Försvarsmakten, *Infanterireglemente Skyttebataljon*, paragraf 2:12, 2:22

⁶³ *Ibid*, paragraf 5:11, 5:17-18

⁶⁴ *Ibid*, paragraf 6:2, 6:4, 6:15, 7:18, 7:20

4.2 Jämförelse

I MSR 6 förespråkas uppdragstaktik som ledningsmetod, inte minst med motiveringen att den utgör grunden för ledningsmetod inom de svenska markstridskrafterna. Vidare trycker reglementet återkommande gånger på vikten av att kunna ta och behålla initiativet genom att decentralisera ledningen och möjliggöra för underlydande chefer att kunna fatta beslut inom ramen för högre chefs målbild och exploatera framgångar i striden. Andra indikatorer på att uppdragstaktik tillämpas till hög grad i MSR 6 är nyttjandet av anfalls-, försvars- och fördröjningsområden som möjliggör för kompanichefer att handla med hög grad av frihet då de har tydliga ramar att manövrera och agera inom.

InfR Skbat 1974 visar på viss ambition att nyttja uppdragstaktik i form av att den uppmuntrar underlydande chefer att ta initiativet för att föra vidare striden inom ramen för högre chefs plan. Detta styrks också av framförallt fördröjningsstriden där kompanier tilldelas områden och riktlinjer för att föra sin strid. Dock finns ett flertal indikatorer som tyder på att detaljstyrning är vanligt förekommande, exempelvis i att en order till kompani skall ange hur uppgiften skall lösas, men också att kompanier sällan tilldelas anfallsområden inom vilka de får manövrera. Detta tyder på att bataljonschefen manövrerar med sina kompanier och inte överlåter detta till sina kompanichefer.

5 Slutsatser och diskussion

I detta avsnitt skall jag besvara de forskningsfrågor som ställdes, det vill säga, vad finns det för likheter respektive skillnader mellan MSR 6 och InfR Skbat 1974? Många av dem kan utläsas under jämförelserna under kapitel två och tre, men här ska innebörden av skillnaderna beskrivas och diskuteras mer koncentrerat.

5.1 Slutsatser

Den största skillnaden jag har kunnat urskilja mellan de två reglementena beträffande stridsteknik och ledning är en konceptuell skillnad som får en markant betydelse för utformningen av taktiken och striden, vilket också styrks i flera olika stycken i reglementena. Denna konceptuella skillnad utgörs av de båda reglementenas syn på indirekt respektive direkt metod där jag anser att MSR 6 starkt förordar en indirekt metod, även om den också hävdar att direkt metod kan nyttjas. Detta syns tydligt i avseendet att den hävdar att det är motståndarens vilja och förmåga till fortsatt kamp som ska påverkas, vilket kan genomföras genom att manövrera förband så att striden kan föras på djupet av motståndarens gruppering. Denna strävan att föra striden på djupet av motståndarens gruppering styrks också vid ett flertal tillfällen och underlättas i sin tur av att manöverbataljonen och dess skyttekompanier tilldelas större anfallsområden än vad deras motsvarigheter i skyttebataljon 66R tilldelas, vilket leder till att de lättare kan manövrera och finna de luckor som krävs för bryta igenom motståndarens linjer.

Att det finns en sådan grundläggande konceptuell skillnad mellan reglementena styrks också då InfR Skbat tydligt beskriver att grunden i strid är att nedkämpa eller tillfångata så många som möjligt av motståndarens trupper för att bryta dennes vilja till fortsatt kamp. Detta styrker också beskrivningen av anfall på djupet med begränsade anfallsmål, där fokus ligger på att nedkämpa de motståndsfickor som uppstår när genombrott har skett.

Ytterligare en markant skillnad mellan de två reglementena är storleken på anfalls-, försvars- och fördröjningsområden, vilket troligtvis till del utgörs av den konceptuella skillnaden mellan reglementena, men också till del av att förbanden är olika rent utrustningsmässigt. MSR 6 beskriver hur skyttebataljon som kan vara antingen motoriserad eller mekaniserad uppträder. En mekaniserad skyttebataljon har förhöjd verkans- och skyddsförmåga samt stor taktisk rörlighet i och med att bataljonens typfordon är stridsfordon 90. Detta medger att fordonen kan följa med i anfallsrörelsen och manövrera i anfallsområdet, då för hjulburna fordon svår terräng kan forceras, transporterad trupp har en högre skyddsfaktor och vagnens eldrör medger god verkan mot flera olika typer av mål. Motoriserad bataljon har inte samma förmåga

till taktisk rörlighet eller verkan. Dock har de ett gott skydd för uppsutten trupp och bättre framkomlighet än vanliga hjulburna fordon. I kontrast till detta står lastbilsburet infanteri i InfR Skbat 1974, som inte har någon skyddsfaktor när det är uppsuttet, har dålig framkomlighet i terrängen och ingen förmåga att verka med annat än en fordonsmonterad kulspruta och således inte kan nyttja sina fordon för rörlighet i anfallsmålet.

Vidare föreligger det en viss skillnad i hur reglementena beskriver nyttjandet av uppdragstaktik. I MSR 6 konstateras det ofta att underlydande chefer ska ha ramar inom vilka de ska ha stora friheter att agera självständigt då det är de cheferna som bäst kan uppfatta stridens skiftningar och exploatera de framgångar som uppnås. MSR 6 är också tydlig med att påpeka att högre chef har ett ansvar att tilldela för uppgiften adekvata resurser för att uppdragstaktiken ska fungera och belyser att en viss atmosfär måste råda för att chefer ska vilja ta ansvar inom ramen för uppdragstaktik. Det är främst i avseendet att den högre chefen har ansvar att tillse att underlydande chefer kan agera inom ramen för dennes beslut som skiljer MSR 6 från InfR Skbat 1974, där detta ansvar inte diskuteras. Dock belyser InfR Skbat 1974 att underlydande chefer har ett ansvar att söka uppgifter inom ramen för högre chefs beslut, men utan ansvaret från den högre chefen faller detta inte helt inom ramen för uppdragstaktik så som den har definierats i den här uppsatsen. InfR Skbat präglas av en mer centralt, det vill säga av bataljonchefen, styrd stridsenhet som manövrerar på en mindre yta och genomför geografiskt sett mer begränsade anfall. I kontrast till detta står manöverbataljonen som agerar över större ytor, både sett till bredd och djup, och söker i regel att föra in striden på djupet. Detta ställer ett helt annat krav på ledningsfilosofi och därför är det också rimligt att uppdragstaktiken, som underlättar manöverkrigföringen, tillämpas mer fullt ut i manöverbataljonen. Att MSR 6 även förespråkar en mer indirekt metod än vad InfR Skbat 1974 skulle också kunna förklara varför uppdragstaktiken är viktigare för manöverbataljonen och således har denna tvingats att utveckla denna ledningsfilosofi.

Det finns även likheter mellan reglementena som dock är svårare att lyfta fram än skillnaderna. En faktor som dock är lik i de två reglementena är hur de förespråkar att fördröjningsstrid skall genomföras. Visst föreligger här också skillnader såsom att MSR 6 ger fördröjningsområden till kompanier, där InfR Skbat 1974 tilldelar motståndsområden där strid sker inom ramen för försvarsstrid. Dock är det i denna del av InfR Skbat 1974 som den mest decentraliserade formen av ledning förekommer och kompanicheferna har som störst möjlighet att planera sin egen strid inom ramen för bataljonens plan. Att det är just detta område som i största mån påminner om det som kan utläsas i MSR 6 skulle kunna förklaras med att anfallsuppgifter snarare ges till pansarförband och/eller mekaniserade förband, även om skytteförband också

genomför anfallsstrid. Då nutidens manöverbataljon också beskriver just mekaniserad bataljon förstärkt med stridsvagn är det naturligt att arvet från pansarförbandens reglementen lever vidare och avspeglar sig i MSR 6.

Även om det föreligger organisatoriska skillnader samt skillnader i tillgång till indirekt eld mellan bataljonerna finns det likheter i användandet av detta medel, framförallt vad avser försvars- och fördröjningsstrid. Dessa organisatoriska skillnader är dock mindre om skyttebataljon 66R jämförs med motoriserad bataljon som har ytterligare tillförda indirekt eldresurser, än om skyttebataljon 66R jämförs med mekaniserad bataljon. Anledningen till detta är troligtvis den bristen på grovkalibriga eldrör inom motoriserad bataljon i förhållande till den goda tillgång på 40 mm automatkanoner som finns på mekaniserad bataljon, och att detta uppvägs genom förstärkt förmåga till indirekt eld.

Varför finns det då sådana markanta skillnader i den grundläggande synen på hur striden ska föras? En rimlig delförklaring skulle kunna vara att under invasionsförsvarets dagar var Sveriges markstridskrafter signifikant större än vad de är idag och deras uppgifter var att skydda nationen från väpnat angrepp mot en motståndare som var överlägsen både till numerär och materiel. Taktiska kärnvapen var en del av hotbilden och soldater utrustades inte med skyddsutrustning i form av kroppsskydd som de utrustas med idag, vilket tyder på att Försvarsmakten räknade med stora förlustantal i händelse av krig. Denna "acceptans" för förluster är något som inte finns i samma utsträckning idag, då våra markstridskrafter främst genomför internationella uppdrag, vars folkliga stöd snabbt kan förminskas i händelse av förluster.

Vidare är det sannolikt att Sverige till stor utsträckning har påverkats av den manöverkrigföring som USA med stor framgång nyttjat under kriget i Irak år 2003. Detta i kombination med en större försiktighet vad avser förluster i människoliv i händelse av krig ger en rimlig förklaring till varför det skulle ha skett en utveckling mot manöverkrigföring, uppdragstaktik, decentraliserad ledning och indirekt metod inom de svenska markstridskrafterna.

5.2 Diskussion och förslag till fortsatt forskning

Ovan har jag försökt att besvara mina forskningsfrågor som grundar sig i problematiseringen kring hur utvecklingen av infanteristriden speglar sig i två reglementen från olika tidsepoker, under och efter kalla kriget, och vilka likheter och skillnader som finns mellan de två. Den forskning som har gjorts i denna uppsats visar på att det finns såväl likheter som skillnader mellan de två reglementena, dock ligger det intressanta i vad skillnaderna och likheterna egentligen innebär.

Den skillnad som reglementena visar avseende avsikten att nyttja indirekt kontra direkt metod anser jag är den mest intressanta och centrala och som snarare styrks av de andra skillnader som har kunnat påvisas. Nyttjandet av indirekt metod ställer en hel del krav på en organisation, bl.a. uppdragstaktik som var ytterligare en faktor där en skillnad mellan de två reglementena kunde påvisas. Det verkar som att det nya reglementet har utvecklats mer mot manöverkrigföring och således också visar på förändringar inom ledningsmetodik, alltså utvecklats mot en mer uppdragstaktisk metod, för att kunna möjliggöra detta, samtidigt som nyttjandet av indirekt metod blir allt mer centralt, helt i enlighet med manöverkrigföring. Dock anser jag att det behövs mer forskning inom det här området för att kunna dra en fullgod slutsats om huruvida denna utveckling har skett eller ej. Detta eftersom dessa fynd står i kontrast till vad tidigare forskning har klarlagt. I uppsatsen *Uppdragstaktik och det svenska officersutbildningssystemet* (Försvarshögskolan 2004) hävdar författaren Christer Carlsson att uppdragstaktiken och den decentraliserade ledningsfilosofin som denna förutsätter är sedan länge befäst i svensk kultur och har nyttjats sedan staten Sverige bildades på 1500-talet, dock inte i den exakta betydelsen som vi tillmäter begreppet idag. Jag vill däremot hävda att det finns skillnader vad avser just synen på decentraliserad ledning och uppdragstaktik MSR 6 och InfR Skbat 1974, vilka skiljs åt av enbart 40 års utveckling.

Som är konstaterat innan i uppsatsen är reglementen enbart konceptuella bilder av hur samtiden beskriver hur striden ska föras och med avseende på den skillnad som föreligger i uppdragstaktisk inriktning mellan MSR 6 och InfR Skbat 1974 så bör MSR 6, med sin lutning åt den uppdragstaktiska ledningsmetoden, vara mer abstrakt i sitt beskrivande av striden för att inte inkräkta på den kreativitet som ska lämnas åt chefer i organisationen, medan InfR Skbat 1974 bör vara mer handfast i sin beskrivning av stridens förfarande. Detta anser jag speglas i reglementena, då InfR Skbat 1974 är skriven på ett detaljerat sätt med tydlig paragrafindelning och MSR 6 är ett stort sjok av löpande text, vilket också försvårar analysen av och jämförelsen mellan de båda. Dessutom visar inte reglementena hur striden faktiskt bedrevs/bedrivs av

respektive bataljonstyp, vilket skulle kunna skilja sig ganska kraftigt från det som föreskrivs i framförallt den mer abstrakta MSR 6, men även i InfR Skbat 1974.

En fråga som jag ställer mig efter det här arbetet är just de för mig markanta skillnaderna i ambitionen att använda sig av indirekt metod och om detta egentligen handlar om att bataljonerna under 1970-talet som regel stred inom brigads ram och om den indirekta metoden med strid på djupet av motståndarens gruppering i syfte att uppnå en systemkollaps snarare låg på brigadens stridsnivå. Eftersom dagens manöverbataljoner ska ha förmåga att agera i brigads ram, men i nuläget inte har särdeles goda förutsättningar att göra det, skulle det kunna förklara en eventuell förskjutning av brigadens indirekta metod "nedåt" till bataljonsnivå. Jag vet inte, men jag kan tänka mig att våra bataljoner idag strider mer som brigader stred på 70-talet. För undersöka om detta är sant hade studier och jämförelser av reglementen, i enlighet med denna uppsats, kunnat genomföras, men riktigt intressant hade det blivit om man faktiskt hade kunnat ta del av data som beskriver det faktiska agerandet och jämföra detta.

Vidare tycker jag att det vore intressant att undersöka uppdragstaktikens utveckling i Sverige för att se om det verkligen föreligger en skillnad mellan 1974 och 2012 och om det gör det, hur omfattande den är. Detta skulle kunna göras genom att analysera såväl utbildningsmaterial inom ledarskap, men också studera doktriner och reglementen på flera nivåer, samt genom att genomföra intervjuer med officerare från 70-talet och idag.

6 Käll- och litteraturförteckning

Publicerad litteratur

Denscombe Martyn; *Forskningshandboken* (Studentlitteratur 2009)

Försvarsmakten; *Doktrin för markoperationer* (Försvarsmakten 2005)

Försvarsmakten; *Militärstrategisk doktrin* (Försvarsmakten 2002)

Nelsson, Bertil; *Från Brunkeberg till Nordanvind – 500 år med svenskt infanteri* (Probus 1993)

Smedberg, Marco; *Om stridens grunder – från Waterloo till kryssningsrobotar* (Page One 1994)

Widén, Jerker; Ångström, Jan; *Militärteorins grunder* (Försvarsmakten 2005)

Icke-publicerad litteratur

Joelsson, Johan; *Från doktrin till reglemente: En undersökning av implementering från DmarkO till MSR*, (Försvarshögskolan 2011)

Lindow, Sven; *Stridsteknikens oföräderlighet – eld, rörelse, skydd* (Försvarshögskolan 2011)

Norberg, Patrik; *Olika men lika? – En jämförelse av Sveriges och Storbritanniens marina doktriner* (Försvarshögskolan 2006)

Svensson, Anders; *Infanteriet – det bortglömda vapnet* (Försvarshögskolan 2009)

Internet

Försvarsmakten; *Förband och förmågor – Om armén*

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Armen/Om-armen/>

Online: 2013-04-24

Försvarsmakten; *Militärstrategisk doktrin - med doktrinära grunder* (Försvarsmakten 2011)

<http://www.forsvarsmakten.se/upload/dokumentfiler/Doktriner/militarstrategisk-doktrin-2011.pdf>

Online: 2013.04-26

Regeringen; *Regeringens proposition 1999/2000:30 - Det nya försvaret* (1999)

<http://www.regeringen.se/content/1/c4/32/41/c618974d.pdf>

Online: 2013-04-28

Regeringen; *Regeringens proposition 2008/2009: 140 – Ett användbart försvar* (2009),
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/29/57/853ca644.pdf>

Online: 2013-04-28

Källor

Försvarsmakten; *Infanterireglemente Skyttebataljon* (Försvarsmakten 1974)

Försvarsmakten; *Markstridsreglemente 5 Kompani Förhandsutgåva 5* (Försvarsmakten 2012)

Försvarsmakten; *Markstridsreglemente 6 Manöverbataljon Förhandsutgåva 4* (Försvarsmakten 2012)